

Microsofts dominans

*Af professor Lars Bo Langsted
Aalborg Universitet*

Det er egentlig en underlig ting, at nogen kan være utilfreds med at et firma sælger varer, der virker – varer, hvis enkeltdele alle virker sammen – varer, der indeholder mere end det, man umiddelbart troede man købte. Det er også underligt at EU-kommissionen kan stikke en bøde ud på ca. 3.700.000.000,00 danske kroner (497 mio. €, læs ca : 3,7 milliarder) og samtidig hævde, at det ikke er en straf!

Ikke desto mindre var det som bekendt, hvad der skete, da EU-Kommissionen i sidste uge besluttede at Microsoft skulle pålægges en bøde for misbrug af sin dominerende stilling. At Microsoft har en dominerede stilling på PC- og servemarkedet er en helt given ting, som ikke kommer bag på nogen. Kommissionen oplyser, at Microsofts styresystemer findes på 95 % af verdens PC'er, og det er naturligvis ikke nogen tilfældighed – men skyldes næppe heller misbrug alt sammen! Uden en enestående kreativitet, teknisk dygtighed, sans for markedets ønsker og behov og – naturligvis – en meget bevidst og misundelsesværdig evne til også at afsætte produkterne, havde Microsoft aldrig udviklet sig til den mastodont, der i dag er tale om. Men størrelse forpligter, er tankesættet bag enhver form for konkurrence- og monopollovgivning. Det er ikke forbudt at indtage en dominerende stilling på markedet, men man må ikke bruge den position på en sådan måde, at konkurrence reelt udelukkes. Egentlig et pudsigt tankesæt: fri konkurrence, hvor survival of the fittest er kodeordet, er sagen, og mange konkurrencebegrænsende aftaler er i tidens løb blevet tilsidesat. Når man imidlertid ved egen kraft er blevet så stærk, at man nærmest kan "gøre som man vil" med sine produkter, og altså har vundet udskillelseløbet, skal man selv "sadle om" og give konkurrenterne mulighed for at se én i kortene. En konstruktion, der meget klart viser, at der – selv for den største fortaler for markedskræfternes frie spil – er grænser for friheden. Ikke blot grænser i form af at man ikke må svindle og bedrage, men altså også grænser for selve konkurrencens hårdhed.

For hvad er det egentlig Microsoft har gjort? Det Kommissionen i sin beslutning bebrejder Microsoft er, at virksomheden bevidst har begrænset muligheden for at dens egne produkter kan "tale sammen" med konkurrenternes produkter – dette gælder i særdeleshed i relation til styresystemerne i centrale netværkscomputere, som netop skal sørge for kommunikation: f.eks. i form af fildeling, styring af fælles printere etc.. Som producent står man groft sagt overfor to valgmuligheder: enten skal man lave software, hardware m.v. der helt ubesværet kan kommunikere med andre, eksisterende programmer og maskiner – og slå på det som sin særlige styrke. Eller også kan man satse på at forbrugerne skal købe ens egne produkter, hvis de vil udbygge med ny software, ny hardware etc. Medmindre man har kunnet være enige om at lave fælles standarder, har langt de fleste af de store producenter i hvert fald indledningsvist forsøgt sig med "monopolvejen". At træffe dette valg er en satsning, for resultatet kan i startfasen lige så vel være, at forbrugerne vender ens produkter ryggen, fordi det alligevel blive for besværligt, at skulle købe alt fra det sammen firma (som nødvendigvis vil

løbe ind i logistikproblemer af forskellig art, når et stort marked skal forsynes med alt). Men Microsoft gennemførte med succes.

Det andet, Kommissionen bebrejder Microsoft, er, at virksomheden gratis "indbygger" en medie-afspiller, som virksomheden selv har udviklet og som kan afspille alle gængse filstandarder. Mange computernørder finder medieafspilleren alt for primitiv og frem for alt alt for ressourcekrævende uanset om den konkret anvendes eller ikke, men for den almindelige bruger, virker den stort set som den skal for at opfylde ens medie-behov. Her kunne man mene, at det burde være en selvfølge at styresystemer også havde en medieafspiller indbygget – det er langt det letteste for alle parter, men naturligvis har Kommissionen ret i, at der ikke er noget specielt ved en medieafspiller, der adskiller den fra al anden software, som man netop heller ikke får som en del af styresystemet. Når Microsoft har en interesse i at binde netop en medieafspiller i styresystemet skyldes det ifølge Kommissionen, at det giver Microsoft "mulighed for at kontrollere tilknyttede markeder i den digitale mediesektor, som f.eks. kodning, software til udsendelse af musik via Internettet og forvaltning af digitale rettigheder m.v."

Selve beslutningen foreligger endnu ikke offentligt tilgængelig på skrift, så det er vanskeligt at se de finere nuancer i Kommissionens argumentation. Det er dog helt givet, at vi her befinder os på et område, hvor skønnet over virkelighed, teknik, økonomi og konsekvenser, nødvendigvis må udfylde de bredt formulerede juridiske regler. Netop derfor har vi da også allerede hørt, at i hvert fald mange amerikanske politiske kredse finder beslutningen fuldstændigt uacceptabel.

Som følge af at Microsoft på disse to punkter overtræder EF-traktatens art. 82 pålægger Kommissionen, som nævnt, Microsoft en bøde på knap 4 mia. danske kroner. Når en sådan bøde ikke er en "straf" skyldes det at man i EF ikke havde nogen strafferetlig kompetence overhovedet og derfor operer med "sanktioner" i stedet for straf. Man kan således sige, at Microsoft ikke har gjort noget kriminelt, men noget "sanktionerbart". Samtidig betyder det, at de almindelige strafferetlige retssikkerhedsgarantier ikke uden videre gælder. Der er således i en stor del af det øvrige Europa tradition for at have en særlig slags "administrativt straffesystem", som netop ikke er en del af det traditionelle strafferetlige system. En parallel kunne være den "afkriminalisering" der skete for snart en del år siden herhjemme af parkering i strid med færdselsloven. Fra at være noget man fik en "parkeringsbøde" for af politiet, blev det til en "parkeringsafgift", der kunne indkræves af kommunen uden nogen nærmere krav om påvisning af skyld m.v. En sondring, der kan være særdeles central i nogle sammenhænge, men som oftest slet ikke opleves af "synderen", der jo – i lighed med Microsoft – blot præsenteres for et girokort til betaling ved kasse 1.

Udover bødepåleggelsen kræver Kommissionen også, at Microsoft skal afsløre så meget af "spidsen" af sine kildekoder (men altså ikke selve kildekoderne), at andre programmer kan kommunikere helt ubesværet med Microsofts server-systemer. Hertil kommer at Microsoft også skal tilbyde et styresystem rensat for medieafspilleren – et system der i øvrigt skal være fuldt på højde med det system, der tillige rummer medieafspilleren. Forbrugerne (eller snarere PC-producenterne) får derved et frit valg, hvor de i stedet kan vælge at koble andre medieafspillere med Microsofts styresystemer.

Microsoft accepterer efter sigende ikke Kommissionens beslutning og har øjeblikkeligt indbragt sagen for Retten i 1. instans. Som følge heraf behøver Microsoft ikke at betale bøden, men kan i stedet stille en bankgaranti på beløbet. Vi må så alle vente i flere år endnu på enten at monopollet lempes eller på at Microsoft får medhold i, at Kommissionens beslutning ikke var holdbar.